

Covid-19aren eragina eta turismoa; hotel-jardueraren geldiaraztea

IKEIk covid-19ak Euskadin izango duen eragin ekonomikoaren inguruan egiten ari den azterketaren eta hausnarketaren esparruan, oraingo honetan **turismo-jardueran** izango duen eragina aztertuko da, jarduera ekonomiko gisa eta aberastasuna eta enplegu sortzen duen jarduera garrantzitsu gisa, eta, batez ere, herrialde jakin baten irudia eta erakargarritasuna "munduan" jartzen dituen jarduera gisa, gizarte osoa den aldetik.

Ondoren aurkezten diren datuen laburpen gisa ondorengoak azpimarratzen dira: 1) turismoak euskal ekonomiaren BPGri egiten dion ekarpena %6,1ekoa da; 2) 2020ko matxoan beherakada garrantzitsua egon da hoteletako jardueran 2019ko hilabete berdinarekin alderatuz, bidaiarien eta gaualdien % 71,7ko eta %66,0ko beherakadekin, hurrenez hurren; 3) EAEn 2020ko martxoan ostalaritzak sinatutako kontratu berrien urte ateko beherakada garrantzitsua (denboraldi hasiera), 2019rekiko %47ko beherakadarekin; 4) 2020ko BPGren gaineko eragina, hoteletako jardueran duen eragin zuzenaren ondorioz, EAeko BPGren %0,5ko beherakada suposatuko du eta 5) Exceltur-ek Espainiako jarduera turistikoaren %81eko beherakada aurreikusten du 2020an.

Turismoak barne hartzen du pertsona batek bere ohiko bizilekutik kanpo egiten duen jarduera, gutxienez gau bat igarotzea eskatzen duena. Beraz, gastua egiten duen "egoiliarra ez den pertsonaren baldintzatik" definitzen da turismoaren jarduera, eta, beraz, ez dago jarduera ekonomikoaren sailkapenetan jasotako turismo-jarduerarik; izan ere, sailkapen horiek eskaintzatik definitzen dira: ondasun edo zerbitzu jakin bat ekoizten duten enpresak, norik edo non kontsumitzen den kontuan hartu gabe. Hala, turismoak jarduera ekonomikoari egiten dion ekarpena neurtzeko, adhoc tratamendua behar da, nolabaiteko ibilbidea eta metodologian adostasuna dituen.

Turismoaren ekarpena (BPG%)			
	Datua	Urtea	Iturria
EAE	6,1		
Araba/Álava	5,1	2018	Eustat
Bizkaia	5,4		
Gipuzkoa	7,6		
Kanariar Uharteak	35,0	2018	Impactur*
Valentzia	14,6	2017	
Galizia	10,4	2017	
Madril	6,5	2016	
Espainia	12,3	2018	

*Erreferentzia eguneratuenak barneratu dira

Turismoak EAeko ekonomiari egiten dion ekarpena BPGren %6,1ekoa da, eta pisu handiagoa du Gipuzkoako ekonomian eta, batez ere, Donostian, %14ra iristen baita (Ikeiren kalkulua).

Bestalde, EAek turismo-espezializazio txikiagoa azaltzen du Estatuak (%12,3) eta zenbait erkidegoak baino, hala nola Kanariar Uharteak (%35,0) edo Valentzian (%14,6).

Turismoak bi osagai ditu: batetik, turismo hartzailea, iristen diren pertsonen egindako gastuan oinarritzen dena, eta, bestetik, turismo igorlea, beste helmuga batzuetan turismo-jarduerari ekiteko egoiliarrek erreferentziako ekonomian egindako gastua barne hartzen duena. Hartzaile-osagaiaren neurrian, txangoa gero eta gehiago sartzen da, egun bateko bisitarekin lotutako gastua barne (gaualdirik gabe), zeina bereziki garrantzitsua dena mugaz haratagoko alderdian.

Turismo-jarduerak, bere adiera eta motibazio guztietan (aisialdia, negozioak, biltzarrak eta bilerak, kultura- eta kirol-ekitaldiak edo osasuna, besteak beste), **persona- eta gastu-fluxu handia sortzen du, eta gaur egun oso mugatuta eta konprometituta dagoena**, herrialde guztietan ezarritako mugikortasun- eta konfinamendu-murrizketen ondorioz.

Alde batetik, epe laburrean, pertsonak jada ez dira mugitzen, eta, epe ertainean, bidaiatzeko arrazoi pertsonalenei pertsonen etorrera desmobilizatuko duten jardueren eta ekitaldien ezeztapen handia gehitzen zaie, hurrengo hilabeteak hartzen dituen, muga horren epea zehaztu gabe. Hau da, jarduera turistiko orokorraren geldialdiaren aurrean gaude (eguzki- eta hondartza-turismoa, gastronomia-turismoa, negozio-turismoa, etab.) eta, ondorioz, gizartearen kultura-, jolas- eta/edo kirol-jarduera osatzen duten jardueren panel zabal batetik sortutakoa geldiarazteko agertoki baten aurrean gaude.

Martxoan **Euskadiko aireportuetan eta hotel-ostatuetan izandako bidaiari-fluxuari** buruzko informazioa da mundu mailako osasun krisia den covid-19ak turismoan izan duen eraginaren lehen adierazleak. Bi kasuetan, espero bezala nabarmena egon da martxoan, **2020 urteko zati handi**

batean jarduera turistikoak izango duen geldiarazi aurreratzen duena, inflexio-puntua izango dena euskal jarduera turistikoarentzat, maximo historikoak batzen ari baitzen jardueraren dinamismoa erakutsiz.

Eustatek argitaratutako informazioak (turismo-establezimendu hartzaileei buruzko inkesta) erakusten du 2020ko martxoan hotel-jardueraren beherakada garrantzitsuak, 2019ko hil berarekin alderatuta, %71,7 eta %66,0 galdu dutela, hurrenez hurren, bidaiariaren sarreretan eta gau-emateetan. Bestalde, plazen eskaintza (egunerokoa) jarduera ixteko agertoki berrira egokitzeko gaitasunak azaltzen du martxoko okupazio-maila globalaren jaitiera -oso garrantzitsua izan arren- txikiagoa izan dela, eta %48,4tik %29,9ra igaro dela 2019ko eta 2020ko martxoaren artean, hurrenez hurren.

Okupazio-maila ehuneko 18,5 puntu jaisteak errentagarritasun negatiboetan jartzen ditu hotel-establezimenduak, eta, jarduera geldiarazi dela ikusita, eskatutako ERTE kopuru handia justifikatu du, covid-19aren inpaktuaren lehen fase hori gainditzen lagunduko duen tresna gisa. Era berean, aipatzekoa da 2020ko martxoan (denboraldiaren hasiera) ostalaritzak egindako kontratu berrien urte arteko murrizketa garrantzitsua, 2019ko datuekin alderatuta %47 jaitsi baita.

Hoteletako jarduera 2020ko martxoan, EAEn.				
	Martxo-19	Martxo-20	Aldea	
			kop	%
Sarrerak	238.822	67.544	-171.278	-71,7
Gaualdiak	442.383	150.221	-292.162	-66,0
Betetze maila	48,4	29,9	-18,5	--

Martxoan uda aurreko denboraldiaren hasiera izango zen; izan ere, San Jose eguna oso une interesgarria zen Aste Santuaren aurreko hotel-jarduerarako (egonaldi laburra).

Une honetan (apirila), hotelen okupazioa guztiz itxiz jo daiteke, eta horrela jarraituko du maiatzean eta ekainean, jarduera noiz berreskuratu daitekeen argitzen duen adierazlerik gabe eta, are garrantzitsuagoa dena, zer intentsitaterekin.

Nola eragingo dio hotel-jarduera gelditzeak 2020ko EAEko BPGari? Hotelen jarduerak urtean EAEn sortutako BPGren %0,9 ematen du, Araban, Bizkaian eta Gipuzkoan %0,6, %0,8 eta %1,2 ekarpenak suposatuz. Hori da eragin zuzena, eta ez du barne hartzen pertsona-fluxu horrek sektore hauetan eragiten duen gastua: jatetxeak eta tabernak, erosketak, kultura- eta kirol-ekitaldiak eta abar. Aurreikuspenen arabera, jarduera oso mugatuta egongo da udan, eta urteko laugarren hiruhilekoan nolabaiteko susperraldia izango du. Aurreratu daiteke BPGari egingo dion ekarpena hiru laurden inguru murriztuko dela. Beraz, **2020ko BPGren gaineko inpaktuak, hotel-jardueraren inpaktuaren ondorio zuzenak, BPGren % 0,5eko jaitiera ekarriko du, eta zertxobait handiagoa izango da Gipuzkoan (-%0,8), profil turistikoagoa baitu.**

Bestalde, Euskadiko aireportuetako pertsonen mugimenduak bat egiten du kalapita horrekin 2020ko martxoan, pertsona guztiei mugikortasunean ezarritako mugen ondorioz. Hala, martxoan, hiru aerodromoen urte arteko jaitiera% 61ekoa izan da, eta hilabete horretan lehen hamabostaldia izan da jarduera normalizatua.

Bidaiariak euskal aireportuetan 2020ko martxoan				
	Martxo-19	Martxo-20	Aldea	
			Kop	%
Guztira	466.719	181.948	-284.771	-61,0
Bilbo	441.569	173.095	-268.474	-60,8
Donostia-SS	25.151	8.853	-16.298	-64,8
Vitoria-Gasteiz	11.530	1.741	-9.789	-84,9

Datozen hilabeteetako bilakaera jarduera ekonomiko orokorraren susperraldiaren eta, batez ere, osagai turistikoaren arabera izango da. Hala ere, sektoreko hainbat eragilek galdutzat ematen dute udako denboraldia, aireportuko jardueraren hilabete garrantzitsuenak batzen zituena.

covid-19ak turismo-jardueran duen inpaktu globalari buruzko agertokiek (zuzeneko eta zeharkako ondorioak), Excelturrek egindakoak (apirilaren 19a), jarduera urteko laugarren hiruhilekoan ondo sartu arte geldiaraziko dela aurreratzen dute. Inpaktuaren mailaketa hiru kasu nagusitan oinarritzen da: garraio bide partekatuetan iristen diren bidaiari-fluxuetan (hegazkina, batez ere) duen eragina, hurbiltasun-mugimenduari lotutako jarduera mantentzeko aukerak (ibilgailu propioa) eta, azkenik, establezimenduen errentagarritasuna eta bideragarritasuna, edukiera-mugekin (espazio komunak) lor daitezkeen okupazio-mailek baldintzatuta. Hipotesi horien arabera, **2020an Espainian turismo-jarduerak %81ko beherakada izango duela** aurreikusten da, eta Estatuko BPGan zenbatetsitako galeraren erdia (-%8) azalduko duela adierazi dute.

Autonomia-erkidegoen arabera eragina aldatu egiten da aipatutako kasuen eragin espezifikoaren arabera, eta gehieneko balioa Balear Uharterei dagokie (-%95), hegazkinez iristen den atzerriko turismoarekiko mendekotasun txikiagoa duten eta covidaren eragin ekonomiko handiagoa edo txikiagoa duten herrialdeetatik datozen beste erkidego batzuen aldean (-%70). Hala eta guztiz ere, **turismo-jardueraren beherakada bortitz hori zehazteko, kontuan hartuko da krisi hori kudeatzeko gaitasuna, pertsonen mugikortasunari irtenbide seguruak eta eraginkorrak emanez, eta jardueraren eustea bermatuz, ostatu-sareari eta ostalaritzari laguntza egokiak emanez, bidaia justifikatzen duten turismo-erakarpeneren faktoreak barne hartzen dituen eskaintzarekin batera.**

Oharra: ohar hau egiteko unean, Eusko Jaurlaritzak covid-19aren krisiak euskal turismo-jardueran izan duen eraginaren lehen balorazioa argitaratu du (apirilaren 24an), sektoreko eragileek emandako informazioan oinarrituta (625 ostatu-enpresa, ostalaritza-enpresa, bidaia-agentzia eta zerbitzu turistiko). 2020 urtean fakturazio turistikoaren jaitsiera %64koa izango dela estimatzen da, eta dagoeneko 131 milioi euroko galera eta 3.700 lanpostuetan eragina izan duela adierazten da (enplegua erregulatzeko edo kontratuak ez berritzeko espedienteak) krisiaren lehen bi hilabete hauetan (martxoa eta apirila).